

²² Костомаров Н. И. Историческое значение южнорусского народного песенного творчества // Костомаров Н. И. Славянская мифология. Исторические монографии и исследования. – М. : “Чарли”, 1994. – С. 64–65.

²³ Я. Гарасим називає генетичну і семантичну: Гарасим Ярослав. Культурно-історична школа в українській фольклористиці. – Львів, 1999. – С. 53.

²⁴ Етнографічні писання Костомарова. – С. 16.

²⁵ Грушевський М. Етнографічне діло Костомарова. – С. XXII.

²⁶ Пыпин А. Н. История русской этнографии. – Т. 3. – С. 172–173.

²⁷ Огоновский Омелянъ. История литературы рускон. – Ч. IV. – Львів, 1894. – С. 177.

²⁸ Яценко М. Т. М. І. Костомаров – фольклорист і літературознавець. – С. 18–19. Пор. : Войтович Валерій. Українська міфологія. – К. : Либідь, 2002. – С. 636.

²⁹ Костомаров Н. Славянская мифология (Извлечение из лекций, читанных в Университете Св. Владимира во второй половине 1846 года). – К. : В типографии И. Вальнера, 1847. – С. 3.

³⁰ Шаян Володимир. Віра предків наших. – Т. 1. – Гамільтон, 1987. – С. 180.

³¹ Попов П. Костомаров як фольклорист і етнограф. – С. 41.

³² Яценко М. Т. М. І. Костомаров – фольклорист і літературознавець. – С. 19–20.

³³ Ткач Микола. Володимирові боги: міфологічний зміст та систематизація головних персонажів язичницького культу. – К. : Укр. центр дух. культури, 2002. – С. 43.

³⁴ Колодний А. М., Филипович Л. О. Релігійна духовність українців. – С. 50.

³⁵ Лук Микола. Микола Костомаров: історіософія та соціальна філософія українського романтизму // Молода нація. – К. : Смолоскип, 2002. – № 1. – С. 51.

³⁶ Костомаров Н. И. Историческое значение южнорусского народного песенного творчества. – С. 65.

³⁷ Там само. – С. 66.

³⁸ Там само. – С. 66–67.

³⁹ Там само. – С. 68.

⁴⁰ Там само.

⁴¹ Див. : Пропп В. Я. “Сравнительная мифология и ее метод” А. Н. Веселовского // Пропп Владимир. Фольклор. Литература. История / Со ст., научная редакция, комментарии, библиографический указатель В. Ф. Шевченко. – М. : “Лабиринт”, 2002 (Собрание трудов). – С. 271–272.

⁴² Пыпин А. Н. История русской этнографии. – Т. 3. – С. 179.

⁴³ Там само. – С. 186–187.

Л. Єфремова
(Київ)

ЗБУВАННЯ НЕЛЮБА ЦІНОЮ ЖИТТЯ (КАТАЛОГІЗАЦІЯ ТА МЕЛОТИПОЛОГІЯ БАЛАД)

Заголовок статті “Збування нелюба ціною життя” взято з каталога О. І. Дея, який уперше класифікував українські народні балади за ознакою сюжету¹. Згідно з цим каталогом видано перший та другий томи українських народних балад у серії “Українська народна творчість”², а сам каталог опубліковано в монографії “Українська народна балада”³.

Цей каталог дав поштовх і послужив методологічною основою для створеного нами частотного каталога українського пісенного фольклору (КУПФ), сюжетний показник якого опубліковано в часописі “Народознавство”⁴. Зберігаючи назву підрозділу балад “Збування нелюба ціною життя” (каталог балад О. І. Дея I-D), виходимо з вимог частотного (а не, можливо, повного⁵) урахування фольклорного матеріалу, виключно з мелодіями. Тому зупинимось лише на окремих, найбільш поширених сюжетах, приділяючи основну увагу мелотипологічним дослідженням.

Розділ балад “Збування нелюба ціною життя” в каталозі О. І. Дея включає в себе дві широко відомі пісні “Подільянка” та “Лимерівна”. Крім цього, тут є також кілька менш поширених фольклорних творів, які випадають за стилістичними ознаками та кількістю варіантів з частотного каталога. Це стосується, зокрема, балади “Дівка Катерина личенько білила”, один варіант якої без мелодії складає перший підрозділ каталога і збірника (каталог I-D-1, Балади, 1987. – С. 114). Ця пісня, побудована у формі діалогу, з тривалим перерахуванням перевтілень дівчини та нелюба, подібна до деяких ігрових та хороводних веснянок без типового для балад розгорнутого сюжету, але з яскравою драматизацією гри.

Балада “Подільянка” (каталог балад I-D-2, частотний каталог 11-КБ-01) – одна з найпоширеніших на Україні, зафіксована майже по всій її території. Закохана в козака дівчина бажає плисти з ним на човні (або козак запрошує дівчину на човен). Не

встигає Подолянка ступити на човен, як її змиває хвиля, дівчина тоне. Тим часом на березі з'являються три козаки. Третій хоче врятувати дівчину, яка обіцяє йому матеріальну винагороду. Але козак прагне взяти дівчину за милу (одружитися), Подолянка рішуче відмовляється. Розлючений козак топить її тичиною.

Варіанти "Подолянки" утворюють другий підрозділ каталога та збірника "Дівчина воліє потонути, аніж одружитися з рятівником-нелюбом" (1-D-2), і мають такі найбільш поширені початкові слова: "Ой (гей) коло броду брала дівка воду", "Од броду до броду йшло дівча по воду" (записи з Закарпаття), "Ой ти, дівчина, чорнява (гарна) та пишна", "Ой дай мені, Боже, звечора погоду" (записи з Буковини) та ін.

Єдині генетичні джерела балади простежуються переважно на рівні змісту (основного сюжету), фабульне та складочислове варіювання, діалектні особливості, ритмоінтонаційні особливості наспівів характеризують регіональні підтипи. Так, на Подніпров'ї та Слобожанщині поширені варіанти балади з віршовим розміром (5+6)2 та ізоритмічною ритмоструктурою (РС):

♪ ♪ ♪ ♪ | ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ 6.

Подніпровський пісенний тип (ПТ) "Подолянки" переважно має початкові слова "Ой коло броду", "Ой коло млина", "Ой ти, дівчино". На Полтавщині, Київщині, Житомирщині трапляється також ритмічний варіант цього ПТ з віршем (4+6)2 і музичним ритмом:

♪ ♪ ♪ ♪ | ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ 7.

Перший, а особливо другий мелодичний тип (МТ) мають чітку ладову спрямованість до переваги тонічного звучання в системі ладових констант (ЛК) I–V(IV,VI) : I–I:

Приклад 1 "Гей, із броду".

На південному правобережжі Дніпра (Черкаська, Кіровоградська, Миколаївська області) поширений варіант балади із початком: "Марусю, Марусю, ти чесного роду" та віршем (6+6)2 і ритмоформулою (РФ):

♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪

(дві чвертки, дві вісімки, чвертка, половинна), що відповідає основному шестискладовикові⁸.

Приклад 2 "Марусю".

На Поділлі та Волині побутує варіант балади з віршем 5(4)+6 та відхиленням у третій фразі квадратного періоду до VII шабля натурального мінору⁹ з початком

"Ой ти, дівчино, чорнява та пишна", або іншим:

Приклад 3 "Ой у лузі".

У цілому ж для західних областей України характерні варіанти "Подолянки" з віршем (6+6)2. Так, для Закарпаття характерний початок балади "Од броду до броду йшло дівча по воду" з означеним віршуванням, ритмом шестискладовика

♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪

та початковою фразою в субтонічному регістрі¹⁰. Окремі записи з Буковини та Галичини відзначаються імпровізаційною монодичного характеру мелодією з віршем (5+7)2 та характерним вигуком "Гей!", "Ей!". Проте ритміка тут виказує безпосередні паралелі з РС подніпровського типу:

♪ ♪ ♪ ♪ ♪ | ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪.

На Чернігівщині цей же віршовий розмір поєднується з більш традиційною РС:

♪ ♪ ♪ ♪ ♪ | ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪.

Окремі варіанти із західних областей мають п'ятискладовий віршовий розмір 5+5 з дзеркальною РФ

♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪

та початковими словами "Ой дай же, Боже, звечора погоду". Цей початок, найбільш характерний для буковинських варіантів, трапляється в ліричній пісні з Поділля про нелюба і милого, ймовірно, пізнішого походження. Регіональна близькість поширення обох творів свідчить про взаємовплив регіональних традицій, тим більше, що на Поділлі ця балада побутує не настільки активно, як можна було б очікувати у зв'язку із високим рівнем фольклористичної обстеженості регіону. "Подолянка" – одна з небагатьох балад, що має значну регіональну варіативність складочислової будови вірша.

Балада з підрозділу "Дівчина (царівна) заподіює собі смерть, щоб не жити з царем-нелюбом" (каталог балад I-D-3) "Чорна хмаройка наступас" служить предиктом до численних варіантів балади "Лимерівна", але не потрапляє в частотний каталог через незначну кількість варіантів.

Отже, другою надзвичайно поширеною баладою цього підрозділу є "Лимерівна" (підрозділ каталога балад I-D-4: Мати пропиває дочку нелюбові, дівчина рятується від нього самогубством, частотний каталог 11-КБ-02). Баладі присвячений окремий розділ монографії О. І. Дея¹¹, тому на основних аспектах зупинимося дуже коротко, присвятивши основну увагу не

висвітленим у монографії питанням. Мати (Лимериха) пропиває дочку заможному односельцю (Шкандибенку, Сінкесвичу або ін.), пану, шинкарю, п'яниці (докладніше див. названу монографію). Дочка тікає від нелюба, який доганяє її на коні. Дівчина просить у нього (або в матері) гострий ніж, нібито для того, щоб витягнути "чорний терен з білих ніг", але влучає не в ніженьку, а в серденько. Ніби п'яну, везуть мертву Лимерівну до матері.

Цікаво, що серед численних опублікованих та рукописних варіантів "Лимерівни" переважають порівняно давні записи: XIX – початку XX сторіччя. У них відчувається більша питома вага історизму із збереженням прізвиськ дійових осіб. У післявоєнних записах XX сторіччя особливо інтенсивно відбувається стирання історичних реалій, посилюється побутовий аспект: нелюб представлений як шинкар, п'яниця, просто нелюб (без конкретного імені). Про поступовий перехід балади із сфери історичної, соціально-загостреної в побутову коротко йдеться й у монографії О. І. Дея. До цього слід додати й поступове зникнення балади з репертуару сучасних співаків, як такої, що втрачає історичні зв'язки з першоджерелом, втрачає актуальність для сучасного сьогодення.

Важко підтримати думку про те, що "балада про Лимерівну поширена на всій українській території"¹², адже поки що нам невідомі записи із Закарпаття, Слобожанщини, Причорномор'я, Донбасу. Найбільша кількість фіксацій зроблена на правобережному Подніпров'ї та Подністров'ї. Не викликає сумніву те, що "Лимерівна" – дуже давня балада. Про це свідчать не лише її давні записи і публікації, але й ряд стильових ознак. Зокрема, це стійка складочислова схема вірша (4+4+3)², яка хоча й досить часто ампліфікується, особливо у перших двох складочислових групах (чотирискладовик перетворюється в п'ятискладовик), але при цьому зберігається загальна музично-поетична ритміка (подрібнюється перша тривалість ритмічної групи).

Віршовий розмір 4+4+3 належить до однієї з прадавніх форм складочислення і має значне поширення в обрядовому фольклорі. Мелодика балади, хоча й близька до розспівності ліричної пісні, має також чимало ознак давності, зокрема, майже виключним одноголоссям варіантів. Тут чітко виокремлюються два основні мелотипи (МТ). З точки зору регіонального поширення – це умовно подніпровсько-волинський МТ та подільсько-галичанський.

Перший з них, імовірно, більш давній (що підтверджує обережно висловлену О. І. Деєм думку про волинське походження балади¹³). Він має незвичайний для української ліро-епічної пісні в цілому наспів, що складається з двох основних частин. Перша – велика висхідно-низхідна інтонаційна хвиля від тоніки (або її субкварти) до тоніки: I I. Друга частина – велика низхідна хвиля складної конфігурації від натуральної домінанти до нижньої домінанти: V .

Vn – нової тоніки:

Приклад 4 "Ой пила".

Таким чином, тут наявне вільне зіставлення двох не пов'язаних модуляційним переходом тональностей, що в цілому не типове для української народної пісенності, тому в цій баладі звучить не зовсім природно¹⁴. Цікаво, що цей МТ не трапляється в сучасних записах, певно, внаслідок еволюції музичного мислення українців протягом середини XX ст. Ритмічно цей МТ найчастіше представлений такою послідовністю:

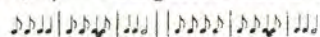

у різних модифікаціях, зокрема, трійкових та колядкових (див. прикл. 4). Основною особливістю цієї РС є оригінальна п'ятидольна фігура

у другій або першій половині мелострофи (МС).

Подільсько-галичанський або подністровський МТ "Лимерівни", генетично пов'язаний з першим, майже цілком збігається з поширеним тут обрядовим наспівом контрастної інтонаційної будови (пісні весільні, купальські, жнивварські). Обидві половини мелострофи тут інтонаційно взаємопов'язані запитально-відповідним співвідношенням півперіодів з ЛК IV(III,V) – I та ритмічною схемою

з незначним варіюванням:

Приклад 5 "Що ти робиш?"

Інтонаційна будова подністровського МТ ав₁с або АА₁.

Для подніпровсько-волинських варіантів найбільш типовий початок "Ой (да) пила, пила (гуляла) (та) Лимериха на меду", для подністровських – "Що ти робиш, моя мамцю, що ти п'єш?" Крім того, наспів другого МТ обрядовий, купальський. Не виключено, що і "Лимерівна" пов'язана з купальською обрядовою пісенністю, зок-

рема, віршовим розміром та наспівами подністровських варіантів.

У монографії "Українська народна балада" О. І. Дей писав про надзвичайну близькість балад "Лимерівна" та "Бондарівна"¹⁵, про існування перехідних та мішаних форм, про перегукування імен тощо. Однозначна подібність сюжетів обох фольклорних творів, зокрема, спільність соціально-побутових мотивів, спонукає розглядати їх тут у комплексі, незважаючи на те, що в каталозі О. І. Дея "Бондарівна" вміщена серед соціально-побутових та історичних балад (III-E-8), а в монографії обґрунтована її історичність¹⁶.

"Бондарівні" (частотний каталог 11-КБ-03) присвячені численні дослідження, переважно літературознавчого та філологічного спрямування. На основі великої кількості матеріалу написав свою розвідку О. І. Дей. Зокрема, він окреслив регіони найбільш активного побутування балади: Поділля, Галичина й Волинь¹⁷, зупинився на змінності місця події, вказаній переважно в початковому рядку пісні, відзначив основний віршовий розмір балади – коломийковий (4+4+6)2 тощо.

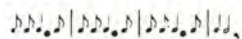
Сюжет балади полягає в тому, що дівчина Бондарівна зневажає пана, боронячи свою честь, і гине від його руки. Найпоширеніші початкові слова пісні: "Ой (у) містечку Богуславку (Буєславі, Берестечку)", "Що в (а; та й у) Києві (ой у місті) на риночку". З музичного боку балада має два основні регіональні МТ: умовно східно-подільський та східноволинський. Звичайно, що вони трапляються також і в суміжних, і навіть у віддалених регіонах, але основна територія побутування для східноподільського – це Вінницька область, для східноволинського – Житомирська. При цьому обидва МТ можуть бути визначені як порівняно пізні, і це природно, адже балада, на думку дослідників, також виникла досить пізно – у XVIII сторіччі.

Східноподільський МТ найбільш яскраво ілюструє порівняно пізні тенденції у формуванні стереотипів музичного мислення в українському фольклорі, зокрема, секвенційності, як провідного принципу інтонаційної організації. Секвенційність лежить в основі всіх варіантів "Бондарівни", зафіксованих на Вінниччині:

Приклад 6 "Ой у місті".

Ці варіанти відзначає мажорний піднесений характер звучання, субквартова інтонація на початку наспіву, висхідні секвенції в першому півперіоді та низхідні – у

другому. Ритмічно звичайна коломийкова РС тут представлена в вигляді

з основним чотирискладовиком, іноді з у другій силабічній групі, яка набуває при цьому стійкої видозміни. Східно-подільський МТ трапляється також у записах з лівобережного Подніпров'я, зокрема, з Полтавсько-Чернігівського регіону та з прилеглих до Вінниччини районів.

Східноволинський, полісько-житомирський МТ поширений переважно на Житомирщині, Волині та прилеглих до них районах Хмельницької та Львівської областей, частково на Київщині. Інтонаційно він значно відрізняється від східноподільського. Замість секвенційності, в цілому малохарактерної для даного регіону, тут спостерігається варіативна повторність типу aa₁vv₂:

Приклад 7 "Йу містечку".

Зап. у 1920–1922 рр. Гайдай М. П. на Житомирщині

1. У м. Левків від Кондратюкової О.
2. У с. Лугинки на Овруччині від Олексійчук Х., 17 р.
3. У с. Млинище від Шпак М.
4. У с. Станишівка, х. Селець від Миколайчукової Т. // ІМФЕ, ф. 6–4, Од. зб. 121, арк. 97, 102, 101.

Цей МТ зафіксований як у мажорному, так і в мінорному варіантах, в останньому випадку звучання набуває сентиментальності, надмірної тужливості¹⁸. Крім особливостей інтонаційної будови, важливим показником даного МТ є його ритмічне втілення, при якому чотирискладовик у звичайній коломийковій РС має ямбічну пульсацію трійкових мікроструктур:

з невеликими відхиленнями у вигляді вкраплення хореїчних інтонацій тощо. Особливо яскраво ці відхилення спостерігаються на периферії поширення МТ, де трійкова пульсація може й не витримуватися послідовно протягом усього наспіву.

Кількість записів, що не потрапляють у межі розглянутих МТ, досить незначна і частотно поки що не має питомої ваги.

У підрозділі каталога балад I-D-5: Солдат-нелюб убиває дівчину, яка відмовилася кохати його (стати дружиною). Версія: Донець стинає голову вдові за відмову бути його дружиною, вміщено варіанти балад

“Там на горі корчмина” та “Ой по морю, по морю”. Перша поширена на західній Україні (Івано-Франківщина, Львівщина, Закарпаття) і має віршовий розмір (4+3)2, іноді з рефреном (будова авгв). Та відсутність достатньої кількості варіантів з мелодіями тимчасово не дозволяє включити їх у частотний каталог. Балада “Ой по морю, по морю” (версія) фактично є версією балади про вдову і двох синів (каталог балад II-A-1).

Останній підрозділ (I-D-6: Жінка не хоче стати дружиною вбивці її чоловіка, за що злочинець спалює її, прив'язавши до сосни) містить лише один варіант без мелодії з території нинішньої Польщі “По горі, горі зацвіла шельвія”. Він поєднує в собі сюжетні мотиви балади про спалену звідниками дівчину (I-K-2) та про жінку, яка впізнає розбійників – убивець її чоловіка (II-3-4)”.

¹ Див. Грица С. И. Украинская песенная эпика. – М., Советский композитор. – С. 113.

² Балади. Кохання та дошлюбні взаємини / Упор. О. І. Дей, А. Я. Ясенчук, А. І. Іваницький. – К.: Наукова думка, 1987; Балади. Родинно-побутові стосунки. / Упор. О. І. Дей, А. Ю. Ясенчук, А. І. Іваницький. – К.: Наукова думка, 1988.

³ Дей О. І. Українська народна балада. – К.: Наукова думка, 1986. – С. 65–84.

⁴ Єфремова Л. Каталог українського пісенного фольклору. Сюжетно-тематичний показник (любовна, родинно-побутова лірика та епіка) // Народознавство (спецвипуск). № 2, лютий 1994.

⁵ Частотний каталог за своєю специфікою врахування всього наявного матеріалу завжди може бути доповнений до повного.

⁶ Ігри та пісні, 1963. – С. 538, № 88.

⁷ Балади. Кохання та дошлюбні взаємини. – С. 122.

⁸ Там само. – С. 119.

⁹ Рукописні фонди ІМФЕ, ф. 6–4, од. зб. 119, арк. 72–73, № 45.

¹⁰ Рукописні фонди ІМФЕ, ф. 14–3, од. зб. 12 б. арк. 159, № 23.

¹¹ Дей О. І. Українська народна балада. – К.: Наукова думка, 1986. – С. 165–183.

¹² Балади. Кохання та дошлюбні взаємини. – С. 437.

¹³ Дей О. І. Українська народна балада. – К.: Наукова думка, 1986. – С. 167–168.

¹⁴ Балади. Кохання та дошлюбні взаємини, вар. А, Б, В, Г, Д, Е.

¹⁵ Дей О. І. Українська народна балада. – К.: Наукова думка, 1986. – С. 174.

¹⁶ Там само. – С. 188.

¹⁷ Там само. – С. 207.

¹⁸ Квітка К. Українські народні мелодії. – К., 1922. – С. 180, № 569.

Зап. 1928 р. Липовець С. у с. Біленченківка Гадяцького р-ну на Полтавщині. ІМФЕ, ф. 9, од. зб. 4, арк. 40.

Приклад 1 “Гей, із броду”

Помірно

Ма - ру - сю, Ма - ру - сю, ти чес - но-го ро - ду,
бе - ри ві - де - реч - ка та йди по во - ду.

Зап. 1937р. Столова Є. у с Лип'янка на Черкащині від Барвінок Олі, 14р.
ІМФЕ ф.8-3, од.зб.204, а.38 - 39.

Приклад 2 "Марусю"

Протяжно

Ой у лу - зі та ще й при до - ли - ні
звив со - ло - вей - ко гніз - до на ка - ли - ні,
звив со - ло - вей - ко гніз - до на ка - ли (ні).

Зап. 1982р. Ошуркевич О.Ф., мел. Коструба З. М. у с. Конюхи Локачинського р-ну на Волині від фольклорного ансамблю. ІМФЕ ф.14 - 3, ОДЗБ. 1009, А.15 - 16.

Приклад 3 "Ой у лузі"

$\text{♩} = 72$

Ой пи - ла, пи - ла да Лима - рів - на на ме - ду,
да й про - пи - ла да сво - ю доч - ку мо - ло - ду.

Зап. 1926р. Гайдай М. П. у с. Трипілья Обухівського р-ну на Київщині від Некряч Одарки. ІМФЕ, ф.6 - 4, од.зб.121, а.94

Приклад 4 "Ой пила"

Що ти ро - биш, мо - я мам - цю, що ти п'єш,
 що ти ме - не за не - лю - ба від - да - єш?

Зап. 1927р. Харків В. у с. Ісаївці на Хмельниччині. ІМФЕ ф.6 - 3, од.зб.77, арк. 117, №37.

Приклад 5 “Що ти робиш?”

$\text{♩} = 96$ Помірно

1.

Ой у міс - ті Бо - гу - слав - ку, там дівча - ток куп-ка,
 ме-жи ни - ми Бон-да - рів - на як си-ва го - луб - ка.

$\text{♩} = 110$ Помірно

2.

У міс - теч - ку Бо-гу - слав - ку Ка-ньовського па - на,
 там гу - ля - ла Бон-да - рів - на, як пиш-на - я па - ва.

Зап. 1989р. Сфремова Л. О., Рубай Г. Т. 1. у с. Якимівка Іллінецького р-ну Вінницької обл. від Литвин М. М.; 2. у с. Дружне Калинівського р-ну Вінницької обл. від Кукало М. А. ІМФЕ, ф.14 - 5, од.зб.511, арк.9, 38; плівка ф. 14 - 10, од.зб. 1692 - 1693.

Приклад 6 “Ой у місті”

1. $\text{♩} = 72$

Йу міс-теч-ку Бу-є - сла-ві женський та-нець хо-з- дить,

мо-ло - да - я Бон-да - рів-на все кінь-ця ви - во - дить.

2. $\text{♩} = 60$

Йу мес-теч-ку на ри - ноч-ку му-зи - чень-ки гра - ють,

мо-ло - да - я Бон-да - рів-на йу корш - мі гу - ля - є.

3. $\text{♩} = 72$

Ой у міс-ті на ри - ноч-ку ка-пе - лі - я гра - є,

мо-ло - да - я Бон-да - рів-на ці - лу ніч гу - ля - є.

4. $\text{♩} = 60$

Ой у міс-ті Бо - гу-сла - ві (вар-мі - я сто - я - ла,

ой там пан-на Бон-да - рів-на в ра - ту - ші гу - ля - ла.

Приклад 7 "Йу містечку"